

Bred spridning kan gynna forskningen

Forskarna börjar inse värdet av att göra forskningsresultat fritt tillgängliga. Tobias Hübinette är en av dessa forskare.

Min avhandling trycktes i några hundra exemplar, men på nätet har över 15 000 hittat den och jag får regelbundet respons från olika håll i världen, säger Tobias Hübinette.

Liksom allt fler nyblivna doktorer har han lagt ut sin avhandling i fulltext på databasen DIVA. Hans forskning vid Institutionen för orientaliska språk om den koreanska adoptionsfrågan har uppmärksammats mycket, och han toppar listan över mest lästa avhandlingarna i DIVA. Det som fick honom att inse möjligheterna var information om open access från universitetsbiblioteket.

– Databasen är pedagogiskt upplagd så att arkivera i den var nästan inget jobb alls – bara att följa instruktionerna och lägga in det pdf-dokument jag fått från tryckeriet.

Att många forskare ännu är skeptiska till open access tror han beror på att det är ett nytt sätt att tänka, men också att många skriver för andra forskare och är lite rädda för att sprida sina resultat utan kontroll utanför den akademiska världen.

– Men det här ger möjlighet till helt nya nätverk, både med andra forskare och övriga intresserade. Det tror jag kan vara en morot för alla doktorander som sliter med sin avhandling.

Snabb publicering av resultat

Nyligen har han också lagt ut en mängd artiklar i databasen. Många är publicerade i tryckta tidskrifter först, men genom att göra dem sökbara på nätet hoppas Tobias Hübinette få ännu fler läsare. Han har även testat att publicera sig direkt i tidskrifter inom hans fält som praktiserar open access.

– En stor fördel med dem är att artiklarna är fria att använda i undervisningen. Det underlättar mitt arbete och gör också att studenterna kan få aktuellt material.

Positivt med open access på nätet är också att forskare snabbt får ut sina resultat, något som är speciellt viktigt inom naturvetenskapliga ämnen. I dag kan tidskrifter ta på sig ett år eller mer innan inskickade artiklar kommer i tryck.

Speciellt partikelfysikerna ligger långt framme. Vid acceleratoranläggningen Cern finns sedan länge en öppen databas och ett annat exempel är databasen ArXiv vid Cornell University. Här läggs de senaste rönen inom partikelfysik upp så fort som möjligt förklarar Klas Hultqvist, professor i elementarpartikelfysik vid Fysikum.

– Samtidigt som jag skickar in en artikel för publicering skickar jag den till de öppna databaserna. Och det är dit vi forskare vänder oss för att se vad som sker inom vårt fält, säger han.

De traditionella tidskrifterna har inte varit så glada över det, men har varit tvungna att ge med sig. Nature är en av få som inte går med på det ännu.

Cern har dessutom en ny publiceringspolicy som vill få fler forskare att använda sig av open access. Man uppmanar också tidskrifter att gå över till fri tillgänglighet och

är berett att ta på sig kostnader för publiceringsavgifter i samarbete med andra intressenter. En modell ska testas där tidskrifterna får en klumpsumma och sedan låter forskare publicera fritt – något som kan bli en förebild för andra ämnesområden.

Orsaken till aktiviteterna vid Cern är att den nya acceleratoren LHC snart står klar och kommer att börja leverera revolutionerade resultat. Det ger ett bra förhandlingsläge.

– Alla tidskrifter vill publicera de nya forskningsresultaten, och där de hamnar kommer fokus inom forskningen ligga många år framöver. En övergång till open access är värdefull för oss forskare, eftersom vi kan slippa belasta våra anslag med de ökande prenumerationskostnaderna, förklarar Klas Hultqvist. ■

TEXTER: ANDREAS NILSSON
ILLUSTRATIONER: ANDERS MOHLIN

